

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

რეკომენდაციები

**სასამართლოს
გადაწყვეტილების
უდგენისას
გასათვალისწინებელი
ძირითადი წესების
შესახებ**

თბილისი

2010

რედაქტორი – თინათინ ქოქრაშვილი

დააკაბადონა მარიკა მაღალაშვილმა

© საქართველოს უზენაესი სასამართლო

სარჩევი

შესავალი	7
წერისათვის მომზადება	10
სქემა	10
მოსამართლის თანაშემწის გამოყენება	11
გადაწყვეტილების ორგანიზება და შედგენა	12
სტრუქტურა	13
ციტირება	15
ურთიერთობა ქვემდგომი და ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოების მოსამართლეებს შორის	16
მრავალსიტყვაობა	16
სიზუსტისა და სიცხადის ნაკლებობა	17
გაუგებარი ანალიზი	17
პომპეზურობა და იუმორი	18
მოერიდეთ არასაჭირო სიტყვებს	18
წერეთ მოკლედ და პირდაპირ	19
გამოიყენეთ სასაუბრო ქართული	19
ყურადღებით მოეკიდეთ რედაქტირებას	20
წაკითხეთ ხელახლა და შეასწორეთ	20
გადადეთ პროექტი და დაუბრუნდით მას დასვენებული გონებით	21
პროექტის წაკითხვა სთხოვეთ სხვას	21
განსხვავებული აზრი	22
დასკვნა	23

შესავალი

სასამართლოსა და საზოგადოებას შორის ურთიერთობის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური სახე, როგორც წესი, წერილობითი ფორმით ურთიერთობაა. იშვიათი გამონაკლისის გარდა, სასამართლო მხარესთან, ადვოკატთან, პროკურორთან, ადმინისტრაციულ ორგანოსთან, მოსარჩელესთან, მოპასუხესთან, სხვა სასამართლოსა და, ზოგადად, საზოგადოებასთან ურთიერთობას ამყარებს თავისი გადაწყვეტილების მეშვეობით. ამასთან, როგორც არ უნდა იყოს სასამართლოს კონსტიტუციური სტატუსი და მართლმსაჯულების განხორციელების საკანონმდებლო გარანტიები, საბოლოოდ მაინც სასამართლოს ძალაუფლების საზომს მისი გადაწყვეტილების წერილობითი ფორმულირება წარმოადგენს.

ამდენად, საკმარისი არ არის, რომ გადაწყვეტილება იყოს სწორი და კანონიერი. იგი ამავდროულად სამართლიანი, დასაბუთებული და ადვილად გასაგები ენით უნდა იყოს დანერგილი.

სასამართლოს გადაწყვეტილების დანიშნულებაა, განუმარტოს ობიექტურ პიროვნებას და დაარწმუნოს იგი, რომ გადაწყვეტილება გონივრული და დასაბუთებულია.

ის, თუ რას და როგორ ამბობს სასამართლო, ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც ის, თუ რას გადაწყვეტს იგი.

ნიშანდობლივია, რომ საზოგადოების წევრები, როგორც წესი, გადაწყვეტილებებს იშვიათად კითხულობენ.

ჟურნალისტები კი ავრცელებენ იმას, რაც, მათი აზრით, გადაწყვეტილების არსს წარმოადგენს, ანუ – იმას, რაც, მათი მოსაზრებით, საზოგადოების ინტერესის საგანია.

როდესაც გადაწყვეტილება საზოგადოების ინტერესის საგანს შეეხება, ან სავარაუდოდ მედიის ინტერესს გამოიწვევს, ის ისე უნდა დაიწეროს, რომ უზრუნველყოფილი იყოს მისი სწორად გაგება.

კარგად შედგენილი გადაწყვეტილების ნიშანი ნებისმიერ შემთხვევაში სწორედ ის არის, რომ იგი გასაგებია გონიერი, არაპროფესიონალი პირისათვის.

სასამართლოს წერილობითი გადაწყვეტილება მხარეებსა და

საზოგადოებას აცნობს სასამართლოს დასკვნებსა და მათი მი-
ლების დასაბუთებას. აუცილებლობის შემთხვევაში გადაწყვე-
ტილება კანონს განმარტავს არა მარტო მხარეებისა და მოსა-
მართლეებისათვის, არამედ სამეცნიერო წრეების წარმომად-
გენლებისა და დაინტერესებული საზოგადოებისათვის. ამას-
თან, წერილობითი გადაწყვეტილების მომზადება მოსამართ-
ლეს აკისრებს ინტელექტუალურ პასუხისმგებლობას და მისგან
მოითხოვს, განმარტოს გადაწყვეტილების დასაბუთება და
შეაფასოს არგუმენტების საფუძვლიანობა.

გადაწყვეტილებამ სამართლიანად, ნათლად და ზუსტად უნდა
წარმოადგინოს მნიშვნელოვანი ფაქტები და კანონის შესაბა-
მისი სამართლებრივი ნორმები, მათი ანალიზით დაასაბუთოს
დასკვნების სამართლიანობა.

მნიშვნელოვანი ფაქტების არასწორად დადგენა ან უფლება-
მოსილების არასაკმარისად გამოყენება საფრთხეს უქმნის გა-
დაწყვეტილების დამაჯერებლობას.

ბუნდოვანი და ორაზროვანი წერა კი ავტორის ნათელი აზროვ-
ნების ნაკლებობის შედეგია და გადაწყვეტილების მიზანს ვნებს.

თითოეული გადაწყვეტილების წერისას მოსამართლემ საკუ-
თარ თავს უნდა ჰკითხოს:

- ასე იმიტომ ვწერ, რომ უფრო სწორია, თუ იმიტომ, რომ ასე
ვარ მიჩვეული, ხომ არ არსებობს კიდევ უფრო უკეთესი გზა?
- არსებობს კი იმის მიზეზი, რომ ეს გადაწყვეტილება სწორედ
ასე იყოს ჩამოყალიბებული?
- დავწერო თუ არა ამ კონკრეტული ფაქტის შესახებ?
- განვიხილო თუ არა ეს საკითხი ვრცლად?
- ჩავრთო თუ არა გადაწყვეტილებაში ეს ციტატა?
- ეს წინადადება გასაგებია?
- მასში ყველა სიტყვა საჭიროა?
- და ა.შ.

წინამდებარე რეკომენდაციები გამიზნულია იმისათვის, რომ

მოსამართლეებსა და სასამართლოს თანამშრომლებს მოუწოდოს, კრიტიკულად იაზროვნონ გადაწყვეტილების წერისას, ანუ იფიქრონ არა მხოლოდ იმაზე, თუ რა უნდა ჩართონ, ან რა უნდა გამოორიციონ გადაწყვეტილებაში, არამედ – იმაზეც, თუ როგორ უნდა წერონ კარგად.

ეს რეკომენდაციები ფუნქციურად ეხება გადაწყვეტილების წერას და იმ საკითხებს, რომლებიც წამოიჭრება გადაწყვეტილების წერისა და რედაქტირების პროცესში.

ვფიქრობთ, მოსამართლეებსა და მათ თანამშემნებს არ უნდა გაუჭირდეთ ამ რეკომენდაციების გათვალისწინება, რადგან სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებზე გადაწყვეტილებათა ახალი ფორმები მათი ნათლად და გასაგებად ჩამოყალიბებისა და კარგად დასაბუთების უფრო მეტ საშუალებას იძლევა.

რეკომენდაციები განკუთვნილია როგორც სამოქალაქო და ადმინისტრაციული, ისე სისხლის სამართლის საქმეთა განმხილველი მოსამართლეებისათვის. მათი მიზანია, მოსამართლეებს დაეხმაროს, მუდმივად იფიქრონ, თუ როგორ დაწერონ თავიანთი გადაწყვეტილებები უკეთ, ისევე როგორც ამას აკეთებენ საქმეებზე გადაწყვეტილებების მიღების დროს.

რეკომენდაციები შემუშავებულია საქართველოს უზენაეს სასამართლოში შექმნილი სამუშაო ჯგუფის მიერ უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის, ბ-ნი ზაზა მეიშვილის ხელმძღვანელობით. მათი მომზადებისას გამოყენებულ იქნა ამერიკის შეერთებული შტატების ფედერალური სამოსამართლო ცენტრის მიერ შექმნილი სამოსამართლო წერის სახელმძღვანელო, თუმცა ეს რეკომენდაციები ქართულ სასამართლო პრაქტიკაზეა დაფუძნებული და მისი განზოგადებიდან მომდინარეობს.

წერისათვის მომზადება

სანამ წერას დაიწყებდეს, მოსამართლემ უნდა გააანალიზოს, თუ რა სურს გადაწყვეტილებაში აისახოს და როგორ უნდა გადმოსცეს იგი.

მან უნდა გაითვალისწინოს გადაწყვეტილების მონახაზი და პოტენციური აუდიტორია.

მოსამართლემ უნდა მიუთითოს არსებითი ფაქტები, ჩამოაყალიბოს საკითხები, განსაზღვროს კანონის მოქმედი ნორმები, სასამართლოს გადაწყვეტილებები. მოკლედ, მან საქმე უნდა „დაყოს“ სხვადასხვა კომპონენტად.

აღნიშნული არ ნიშნავს იმას, რომ წერის დაწყების შემდეგ მოსამართლემ არ შეიძლება შეიცვალოს თავისი აზრი. ზოგჯერ მოსამართლემ შეიძლება წინასწარ გადაწყვიტოს, თუ რა მიმართულებით უნდა წავიდეს, მაგრამ წერის პროცესში აღმოაჩინოს, რომ არ შეუძლია იმ მიმართულებით წასვლა.

საქმა

საქმა მოსამართლეს გააზრებაში ეხმარება.

საქმის მომზადება ყველაზე ხელსაყრელია საქმის განხილვის დამთავრებისთანავე, რადგან მოსამართლეს საკუთარი მოსაზრებები, სხვა მოსამართლის (საქმის კოლეგიურად განხილვის შემთხვევაში) მიდგომები და მხარეთა პოზიციები გონებაში აქვს და ამ დროს გაცილებით კომფორტული და ადვილია აზრების ჩამოყალიბება.

საქმამ შესაძლებელია მიიღოს სხვადასხვანაირი ფორმა, მაგ.:

- ფორმალური;
- მოსამართლის ან მისი თანაშემწის მიერ წერილობით შედგენილი;
- მნიშვნელოვანი ფაქტების მონახაზი;
- სადისკუსიო საკითხები, რომლებსაც მოსამართლე განავრცობს წერის პროცესში;

- საკითხების მოკლე ნუსხა;
- მხოლოდ მოსაზრებების ჩამონათვალი.

ფორმის მიუხედავად, არსებითი ის არის, რომ მოსამართლემ თავისი აზრები წერის დაწყებამდე უნდა ჩამოაყალიბოს.

მოსამართლის თანაშემწის გამოყენება

გადაწყვეტილების დამწერი მოსამართლისათვის მნიშვნელოვანი დახმარების განევა შეუძლია თანაშემწეს და განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც დაგროვილი საქმეების რაოდენობა დიდია, ასეთ დროს მისი დახმარება არსებითია.

მოსამართლის თანაშემწესთან დისკუსია სასარგებლოა გადაწყვეტილების დაგეგმვისას და სქემის შედგენის დროს. თანაშემწესთან აზრთა გაცვლა-გამოცვლა და ამ გზით მათი შემოწმების შესაძლებლობა ფასდაუდებელია.

ეს არის სასარგებლო პრაქტიკა წერის მთლიანი პროცესის განმავლობაში, როდესაც მოსამართლე და თანაშემწე განიხილავენ და აკრიტიკებენ გადაწყვეტილებას მისი ჩამოყალიბების პროცესში, გამოავლენენ შეცდომებს და ბუნდოვანებებს, ცდილობენ დაკონკრეტებას და აყალიბებენ საბოლოო პროდუქტს.

წერის პროცესში მოსამართლეები თანაშემწეებს იყენებენ სხვადასხვა მიმართულებით. ზოგიერთი მოსამართლე ზღუდავს თანაშემწეს გადაწყვეტილების მომზადების ან უკვე მომზადებული პროექტის კომენტარის დროს. ზოგიერთი მოსამართლე თანაშემწეს გადაწყვეტილების თავდაპირველი პროექტის მომზადებას მხოლოდ „მარტივ“ საქმეებზე ანდობს, სხვები თანაშემწეებს გადაწყვეტილების პროექტის მომზადებას უფრო რთულ საქმეებზეც ავალებენ. ზოგიერთი მოსამართლე თანაშემწეს ავალებს, გაასწოროს მის მიერ დაწერილი პირველადი პროექტი, სანამ მოსამართლე მას საბოლოო ვერსიის შესადგენად დაუბრუნდება.

თავდაპირველი პროექტის დასაწერად თანაშემწემ უნდა გამოიყენოს მოსამართლის ან მათ მიერ ერთად შემუშავებული სქემა. მას უნდა ესმოდეს გადაწყვეტილების გამოყენების სფერო, წერის ორგანიზაცია და გადაწყვეტილების შესაძლო შედეგი.

თუ მოსამართლე დაასკვნის, რომ თანაშემწის მიერ შედგენილ პროექტზე დიდი სამუშაოა ჩასატარებელი, შესაძლებელია, მან თვითონ დაწეროს გადაწყვეტილების პროექტი.

იმ შემთხვევაში კი, თუ გადაწყვეტილების პროექტი არასრულყოფილია, იგი წერის პროცესს მნიშვნელოვნად ამარტივებს.

მოსამართლის მიერ თანაშემწის დახმარების გამოყენება დამოკიდებულია როგორც მოსამართლის პირად ჩვევებსა და მუშაობის სტილზე, ისე – კონკრეტული თანაშემწის შესაძლებლობებზე.

მოსამართლეს მუდამ უნდა ახსოვდეს, რომ თანაშემწეს, როგორც წესი, იურიდიული ფაკულტეტი ახალი დამთავრებული აქვს და, შესაბამისად, მცირე პრაქტიკული გამოცდილების მქონეა. განსაკუთრებული აკადემიური მიღწევებიც კი თანაშემწეს საკმარის კვალიფიკაციას არ აძლევს მოსამართლის როლთან გასამკლავებლად, გამოსწორებად და გამოუსწორებად შეცდომებს შორის ვინრო საზღვრის აღმოსაჩენად.

იშვიათია, როდესაც მოსამართლის თანაშემწეს წერის სრულყოფილი სტილი აქვს. თანაშემწის მიერ ფაქტების განსაზღვრა, მათი ანალიზი და შესაბამისი დასკვნები შესაძლოა, საჭიროებდეს მნიშვნელოვან შესწორებას.

ამასთან, მოსამართლე არ უნდა ასრულებდეს მხოლოდ რედაქტორის ფუნქციას.

თუმცა მოსამართლეს უნდა ახსოვდეს, რომ თანაშემწის უნარის მიუხედავად, გადაწყვეტილება ყოველთვის მოსამართლემ უნდა შეადგინოს.

გადაწყვეტილების ორგანიზება და შედგენა

სასამართლოს გადაწყვეტილებამ უნდა მოახდინოს წარმოდგენილი საკითხების იდენტიფიცირება, ჩამოაყალიბოს შესაბამისი ფაქტები და გამოიყენოს მოქმედი კანონმდებლობა, რომ შეიქმნას ადვილად გასაგები და კარგად დასაბუთებული გადაწყვეტილება იმ საკითხებზე, რომლებიც უნდა გადაიჭრას საქმის განხილვის შედეგად.

ეს რეკომენდაციები გამიზნულია მოსამართლეების დასახმა-

რებლად, რათა მათ შეადგინონ გადანყვეტილებები, რომლებიც ამ მიზნებს დააკმაყოფილებს.

სტრუქტურა

გადანყვეტილების ნათელი და ლოგიკური სტრუქტურა მკითხველს მის გააზრებაში დაეხმარება.

ნუმერაციის ან მკითხველისათვის სტრუქტურის აგებულების ჩვენების სხვა ფორმის გამოყენება, როგორც წესი, სასარგებლოა და განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც გადანყვეტილება ვრცელია, ხოლო საკითხი – კომპლექსური. აღნიშნული წარმოდგენს არა მხოლოდ გზამკვლევს მკითხველისათვის, არამედ მოსამართლესაც ეხმარება, „მონენსრიგოს“ აზრები და შეამონმოს გადანყვეტილების ლოგიკურობა.

სამოტივაციო ნაწილი არის გადანყვეტილების ქვაკუთხედი.

ის, თუ საკითხები როგორ არის ჩამოყალიბებული, განსაზღვრავს, თუ რა ფაქტებია არსებითი და რა პრინციპები მოქმედებს.

მოსამართლე არ უნდა გახდეს მხარის მიერ წარმოდგენილი ანალიზის ტყვე.

მოსამართლემ საკითხები ისე უნდა ჩამოაყალიბოს, როგორც მათ ხედავს; და ეს მაშინაც ისე უნდა შეასრულოს, როცა მისი ხედვა განსხვავებულია მხარის (მხარეების) ხედვისაგან (ხედვებისაგან).

ის, რომ მხარემ წამოჭრა გარკვეული საკითხი, არ ნიშნავს, რომ გადანყვეტილებაში იგი აუცილებლად უნდა იქნეს განხილული, თუ ის შედეგისთვის მნიშვნელოვანი არ არის.

სამოტივაციო ნაწილი მხარეების კამათის გადმოცემასთან არ უნდა იქნეს აღრეული.

გადანყვეტილებაში მხარეთა ისეთი კამათის ვრცლად გადმოცემა, რომელიც ანალიზსა და დასაბუთებას არ ცვლის, თავიდან უნდა იქნეს აცილებული.

როდესაც პრობლემა ერთ საკითხს შეეხება, ფაქტების გადმოცემა, როგორც წესი, დასაწყისში ერთ აბზაცშია შესაძლებელი.

ამასთან, მხოლოდ ის ფაქტები უნდა იქნეს წარმოდგენილი, რომლებიც აუცილებელია გადაწყვეტილების განმარტებისათვის. თუმცა ის, თუ რა არის აუცილებელი გადაწყვეტილების განსამარტავად, ყოველთვის ცალსახა არ არის.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ხშირად თანამდევი ფაქტები შესაძლებელია გადაწყვეტილების შინაარსის წარმოჩენისა და მისი ლოგიკის დასაბუთებისათვის სასარგებლო იყოს.

ზედმეტი ფაქტობრივი დეტალები შეიძლება დამაბნეველი იყოს. მაგალითად, თარიღები, როგორც წესი, აბნევს მკითხველს და ისინი ხშირად არ უნდა მიეთითოს, თუ არ არის გადაწყვეტილებისთვის – არსებითი ან გააზრების გასამარტივებლად – სასარგებლო.

სხვა მხრივ, მიუხედავად იმისა, რომ სიმარტივე და სისხარტე ყოველთვის სასურველია, ისინი სრული და სამართლიანი გამომცემისათვის ნაკლებმნიშვნელოვანია. ამასთან, წაგებული მხარისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტები არ უნდა იქნეს უგულვებლყოფილი.

ამდენად, მოსამართლეებმა სიფრთხილე უნდა გამოიჩინონ. უპირველეს ყოვლისა, ფაქტების განსაზღვრა ზუსტი უნდა იყოს.

სამართლებრივი პრინციპების განხილვა გადაწყვეტილების არსს წარმოადგენს. მან სასამართლოს დასკვნა უნდა წარმოაჩინოს მსჯელობისა და ლოგიკის საფუძველზე, მკითხველი შედეგის სისწორეში უნდა დაარწმუნოს მსჯელობის ძალით და არა – კამათით.

მოსამართლე უნდა შეეხოს სადავო მოსაზრებებსა და სანინააღმდეგო არგუმენტებს, საკითხები ერთმანეთს უნდა დაუპირისპიროს და მათზე ღიად იმსჯელოს. მიუხედავად იმისა, რომ გადაწყვეტილება ყველა საკითხსა და დავას არ უნდა შეეხოს, მსჯელობა საკმარისი უნდა იყოს იმისათვის, რომ წაგებულ მხარეს აჩვენოს, რომ მისი პოზიციის არსებითი ასპექტები სრულად იქნა გათვალისწინებული.

სასამართლო, ერთი მხრივ, არ უნდა შეიბოჭოს მხარის მიერ წარმოდგენილი საკითხების ფორმულირებით, ხოლო, მეორე მხრივ, მან ასევე არ უნდა იგრძნოს თავი იძულებულად, განიხილოს საკითხები იმ თანამიმდევრობით, როგორითაც ისინი მხარემ წარმოადგინა.

საკითხების განხილვის თანამიმდევრობა გადაწყვეტილების სტრუქტურით უნდა იყოს ნაკარნახები.

როგორც წესი, გადაწყვეტილება წარმოდგენილ საკითხებს არ უნდა გასცდეს. იგი მხოლოდ იმ საკითხებს უნდა შეეხოს, რომელთა გადაჭრაც საქმის გადასაწყვეტად აუცილებელია.

გადაწყვეტილებისათვის არააუცილებელი ის საკითხები, რომლებიც დამარცხებული მხარის მიერ მნიშვნელოვნად არის წინ წამოწეული, განხილული უნდა იქნეს მხოლოდ იმ დონეზე, რათა გამოჩნდეს, რომ სასამართლომ მათზე იმსჯელა.

თუმცა საზღვარი იმ საკითხებს შორის, რომლებიც გადაწყვეტილებისათვის აუცილებელია და რომლებიც მისთვის არ არის აუცილებელი, ყოველთვის ამკარა არ არის. ამასთან, ზოგიერთ შემთხვევაში გადაწყვეტილების სრული დასაბუთება შესაძლებელია გაუმჯობესდეს ისეთი საკითხის განხილვით, რაც ცალსახად დასკვნის ნაწილს არ წარმოადგენს.

გადაწყვეტილების დასაბუთებისათვის ხშირად აუცილებელია განიმარტოს, თუ რატომ არ იქნა გათვალისწინებული საწინააღმდეგო არგუმენტები, თუმცა წაგებული მხარის ძირითადი არგუმენტების განხილვისას გადაწყვეტილება არ უნდა იქცეს კამათის საგნად მოსამართლესა და მხარეს შორის, ან – სხვა მოსამართლესთან, ან – ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოსთან.

თუ წაგებულმა მხარემ არსებითი არგუმენტები წარმოადგინა, გადაწყვეტილებაში უნდა განიმარტოს, თუ რატომ არ იქნა ისინი გათვალისწინებული, თუმცა მან არ უნდა გააქარწყლოს წაგებული მხარის არგუმენტები მხოლოდ ცალკეული საკითხების მიხედვით, ან მიიღოს კამათის ან წინააღმდეგობის ელფერი.

გახსოვდეთ, რომ გადაწყვეტილებას შეუძლია და მან სათანადო დონეზე უნდა წარმოადგინოს კიდევ მტკიცება.

ამასთან, გვერდზე გადადეთ ემოციები, პირადი გრძნობები.

ციტირება

თუ გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელოვან საკითხზე წარსულში იმავე ან ზემდგომმა სასამართლომ რაიმე არსებითი განმარტა, კონკრეტულის ციტირება შესაძლებელია უფრო დამარწმუნე-

ბელი და ინფორმაციული იყოს, ვიდრე მისი უბრალო მითითება ან პერიფრაზა.

თუმცა ციტირების გავლენა მისი სიდიდის უკუპროპორციულია. ამიტომ მოიყვანეთ მოკლე ციტატა და ისიც მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს აუცილებელია.

ციტირება შეძლებისდაგვარად მოკლე უნდა იყოს, ასევე – სამართლიანიც; იგი კონტექსტს უნდა შეესაბამებოდეს და ზუსტად ასახავდეს მისი წყაროს შინაარსს.

ურთიერთობა ქვემდგომი და ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოების მოსამართლეებს შორის

ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას შეუძლია და მან უნდა გამოასწოროს კიდევ ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს შეცდომები, ეს უნდა შესრულდეს გარემოებების შელამაზებისა და ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს კრიტიკის გარეშე.

ამასთან, ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებაში დაცული უნდა იყოს ზომიერება ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მოსამართლის გონიერების, მსჯელობის ან კონკრეტული საკითხისადმი მისი მიდგომის მიმართ.

მეორე მხრივ, ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მოსამართლემ მტკიცებულად არ უნდა განიცადოს ის ცვლილებები, რაც ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს შეაქვს მის გადაწყვეტილებაში.

მრავალსიტყვაობა

მრავალსიტყვაობა ნიშნავს არა მხოლოდ ზედმეტი სიტყვების გამოყენებას, მაგ.: ორი სიტყვის გამოყენებას, როდესაც ერთიც საკმარისია, არამედ ასევე – ზედმეტი ინფორმაციის გადმოცემას, ზედმეტი საკითხების განხილვას და უბრალოდ, ზედმეტად ვრცლად წერას.

ავტორიტარულად წერის მცდელობისას ზოგიერთი მოსამართლე ცალსახად აშკარა საკითხებს არანინააღმდეგობრივი შინაარსის წინადადებებისაგან შემდგარ ვრცელ დისკუსიად აქცევს.

ხშირად მრავალსიტყვაობა ასახავს ავტორის უმოქმედობას ან უუნარობას, განასხვავოს არსებითი პრობლემა ნაკლებად მნიშვნელოვნისაგან.

სიზუსტისა და სიცხადის ნაკლებობა

სიზუსტე კარგად წერის უპირველესი წინაპირობაა.

ზოგიერთი მოსამართლე მოკლებულია მარტივი, პირდაპირი წერის უნარს. ხშირად ეს არის იურისტების ტენდენციის შედეგი, ზედმეტი განზოგადებით გადაიფაროს გადაწყვეტილება, როდესაც ავტორი დარწმუნებული არ არის კონკრეტულ საკითხში, ან – იმაში, თუ როგორ ჩამოაყალიბოს იგი ზუსტად.

მოსამართლემ ზუსტად უნდა იცოდეს, რისი თქმა სურს და უნდა თქვას სწორედ ის და სხვა არაფერი.

აზრი სიტყვის წყაროა და სიტყვა ვერ იქნება იმ აზრზე უკეთესი, რომლისგანაც ის წარმოიშვა.

გადაწყვეტილების წერისას სიზუსტე მნიშვნელოვანია არა მარტო სტილის თვალსაზრისით, არამედ იმიტომაც, რომ მოსამართლეები სამართლიანობისათვის წერენ.

როდესაც გადაწყვეტილება მხარეებს გადაეცემა, ისინი და სხვებიც მას ნაიკითხავენ თავიანთი კონკრეტული მიზნისათვის გამოყენების თვალთახედვით, მიუხედავად იმისა, იზიარებენ თუ არა მოსამართლის მიერ ჩამოყალიბებულ აზრებს. ამდენად, მოსამართლისათვის მიზანშეწონილია, იფიქროს, თუ როგორ იქნება გამოყენებული მისი სიტყვები, რათა თავიდან აიცილოს, ნებსით თუ უნებლიეთ, მათი არასწორად გამოყენება.

მცდელობასა და გულდასმით რედაქტირებას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება ზუსტად წერისათვის. ეს ნიშნავს იმას, რომ გადაწყვეტილება მოსამართლემ უნდა გადაიკითხოს წინადადებების მიხედვით და დასვას შეკითხვა: აქ რისი თქმა მინდოდა? სწორედ ეს ვთქვი და მეტი არაფერი?

გაუგებარი ანალიზი

მიუხედავად იმისა, რომ სასურველია, გადაწყვეტილებას

მარტივი და სხარტი ფორმა ჰქონდეს, მოსამართლემ მსჯელობა საკმარისად უნდა განავრცოს, რათა მკითხველმა სწორად აღიქვას გადაწყვეტილების არსი.

გადაწყვეტილება, რომელშიც გამოტოვებულია მსჯელობის რომელიმე საფეხური, რაც მისი აღქმისთვის მნიშვნელოვანია, ვერ მიაღწევს სასურველ მიზანს.

პომპეზურობა და იუმორი

სამართლებრივი წერა შეიძლება იყოს პომპეზური, თუმცა მოსამართლე უნდა უფრთხილდეს პომპეზურობის ნიშნებს, როგორცაა: ორაზროვანი ან მაღალფარდოვანი გამონათქვამები; მედიდური სიტყვის „ჩვენ“ გამოყენება; ექსკურსები შეუსაბამო ერუდიციის გამოსავლენად და ა.შ.

მიუხედავად იმისა, რომ იუმორი ხშირად მიზანშეწონილია, როგორც პომპეზურობის საწინააღმდეგო საშუალება, იგი უკეთ გამოიყენება პირად საუბარში, ვიდრე – სასამართლოს გადაწყვეტილებაში.

სასამართლოს გადაწყვეტილებაში იუმორი მხარეს შესაძლებელია მოსამართლის ქედმაღლობად და მგრძნობიარობის ნაკლებობად მოეჩვენოს, რადგან ნაკლებად სავარაუდოა, რომ სამართალწარმოებაში მხარემ რაიმე სასაცილოდ მიიჩნიოს.

მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთმა მოსამართლემ შეიძლება იუმორით გარკვეულ წარმატებას მიაღწიოს, ეს არის რისკი, რომ იგი არ იქნება აღქმული სწორად და სერიოზულად.

მოერიდეთ არასაჭირო სიტყვებს

კარგად წერა ნიშნავს ზუსტად წერასაც. წინადადება არ უნდა შეიცავდეს ზედმეტ სიტყვებს, აბზაცი – ზედმეტ წინადადებებს იმავე მიზეზით, რითაც, მაგალითად, ნახატზე არ უნდა იყოს ზედმეტი ხაზები.

ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ავტორმა შეამოკლოს ყველა წინადადება, ან საერთოდ არ შეეხოს დეტალებს და საკითხი მხოლოდ ზედაპირულად განიხილოს.

აღნიშნული ნიშნავს იმას, რომ გადაწყვეტილებაში ყველა სიტყ-

ვას უნდა ჰქონდეს მნიშვნელობა და თავისი დანიშნულება.

წერეთ მოკლედ და პირდაპირ

მოკლედ წერა ხელს უწყობს სიაშკარავეს. მეტად სავარაუდოა, რომ ნაწერი, რომელიც საკითხებს მოკლედ განიხილავს, უკეთ გასაგები იქნება, ვიდრე ვრცელი ვერსია. მოკლედ წერა ავტორს აგრეთვე აიძულებს, ზუსტად გააანალიზოს და ყურადღება გაამახვილოს იმაზე, თუ რისი თქმა სურს.

სამართლებრივი წერა პირდაპირი უნდა იყოს. გამოიყენეთ მარტივი, დეკლარაციული ხასიათის წინადადებები და უმეტესად მოკლე აზრები, თუმცა ცვალებად წინადადებების სიგრძე და სტრუქტურა, როდესაც აუცილებელია ხაზგასმა, კონტრასტი და მკითხველის დაინტერესება.

უპირატესობა მიანიჭეთ აქტიურ გამოთქმებს და თავიდან აიცილეთ ისეთი ფორმულირებები, როგორიცაა: „ნათქვამია, რომ“, „კარგად დასაბუთებულია“ და ა.შ. არ გამოიყენოთ ზედსართავი სახელები და ზმნიშედები, როგორიცაა: „აშკარად“, „სრულად“, „უბრალოდ“ და ა.შ.

გამოიყენეთ სასაუბრო ქართული

კომპლექსური მოსაზრებებიც კი შეიძლება გამოითქვას მარტივი ენით, რომელიც გასაგებია ჩვეულებრივი მკითხველისათვის. მარტივ ენაზე წერა მოითხოვს იმას, რომ მოსამართლემ სრულად გაიგოს აზრი, რაც მას შესაძლებლობას მისცემს, დაშალოს იგი ძირითად კომპონენტებად. მაგ.: მიუხედავად იმისა, რომ ელექტროენერგია კომპლექსური მეცნიერული ფენომენია, მისი განმარტება შესაძლებელია ისეთი ტერმინოლოგიით, რომელიც ჩვეულებრივი ადამიანისათვის გასაგებია.

თავიდან აიცილეთ „იურიდიული ენა“, კლიშეები, გაცვეთილი ფრაზები (მაგ.: „როგორც ზემოთ აღინიშნა“), ლათინური გამო-ნათქვამები, ჟარგონი.

სპეციალური იურიდიული ტერმინოლოგიის გამოყენებისას გაითვალისწინეთ, თუ რამდენად გასაგებია იგი სავარაუდო მკითხველისათვის.

ამასთან, წერისას შესაძლებელია დახვეწილი ენა გამოიყენოთ,

თუმცა გაითვალისწინეთ, რომ გადანყვეტილების კითხვისას მკითხველს ლექსიკონი არ უნდა სჭირდებოდეს.

ყურადღებით მოეკიდეთ რედაქტირებას

მოსამართლემ თავისი ნაწერი კრიტიკულად უნდა შეამომოს, გამოასწოროს ბუნდოვანებები, გააუქმოს ზედმეტი, გააშალა-შინოს გადასვლები და შეამჭიდროოს სტრუქტურა.

ეს მარტივი ამოცანა არ არის, რადგან საკუთარი ნაწერის კითხვისას ავტორი ჩვეულებრივ მიდრეკილია, ნაიკითხოს ის, რისი დაწერაც მას სურდა და არა ის, რაც რეალურად დაწერა.

გარდა ამისა, მოსამართლე უნდა ეცადოს, თავისი ნაწერის მიმართ ობიექტური იყოს; თითოეული აბზაცი ყურადღებით ნაიკითხოს და ტექსტს თვალი უბრალოდ არ გადაავლოს, რადგან ის მისთვის ნაცნობია.

მოსამართლემ, რომელიც თავის ნაწერს ასწორებს, საკუთარ თავს მუდმივად უნდა ჰკითხოს:

- ზუსტად ის ვთქვი, რისი თქმაც მინდოდა?
- ხომ არ შეიძლება, ეს უკეთ გამომეხატა?
- აზრი გასაგებად და ლოგიკურად ვითარდება?
- გაიგებს მკითხველი?
- და ა.შ.

ნაიკითხეთ ხელახლა და შეასწორეთ

რედაქტირება მოიცავს ზედმეტი სიტყვებისა და ფაქტების ნაშლას, ბუნდოვანი და დაუდევარი წინადადებების ხელახლა დაწერას, ტავტოლოგიის აღკვეთას, რეორგანიზებას, გადანყვეტილების გასუფთავებას, გაშალაშინებასა და შემჭიდროებას.

თანამედროვე პერიოდში კომპიუტერი ავტორისა და რედაქტორისათვის ნამდვილ წყალობად იქცა. ის წერას მნიშვნელოვნად აჩქარებს და რედაქტირებისა და შესწორების პროცესს ამარტივებს.

თუმცა კომპიუტერის მეშვეობით რედაქტირება რთულია და ამოზეჭადილი ასლის ყურადღებით და განმეორებით შემოწმების გარეშე შეცდომები ადვილად შეიძლება გაიპაროს.

რედაქტირება მხოლოდ ენაზე, გრამატიკასა და სტილზე არ უნდა იყოს ორიენტირებული. მოსამართლემ გადანყვეტილების თანამიმდევრულობაც უნდა შეამოწმოს.

შეამოწმეთ, გადანყვეტილებაში ყველა საკითხია განხილული თუ არა და ასევე გაცემულია თუ არა პასუხი თავიდან ჩამოყალიბებულ ყველა კითხვაზე.

ხელახლა წაიკითხეთ ფაქტების განსაზღვრა, რათა დარწმუნდეთ, რომ გადანყვეტილებისათვის მნიშვნელოვანი ყველა ფაქტი გათვალისწინებულია.

გადახედეთ სამართლებრივ ნაწილს, რათა დარწმუნდეთ, რომ გადანყვეტილება ლოგიკური თანამიმდევრობით შეეხება ყველა აუცილებელ საკითხს.

დაფიქრდით, გამომდინარეობს თუ არა დასკვნა მსჯელობიდან.

გადაღეთ პროექტი და დაუბრუნდით მას დასვენებული გონებით

რედაქტირების ხარისხი გაუმჯობესდება, თუ მოსამართლე „პროექტს ცოტა ხნით გვერდზე გადადებს“, თუმცა დროის სიმცირემ და განსახილველ საქმეთა მზარდმა რაოდენობამ შეიძლება აღნიშნული გაართულოს.

„პროექტის ცოტა ხნით გვერდზე გადადებამ“ შესაძლებელია, რედაქტირების პროცესს მეტი ობიექტურობა შემატოს. ეს მოსამართლეს დაეხმარება, დაინახოს ისეთი რამ, რასაც ადრე ვერ ხედავდა, ან სხვა თვალთ შეხედოს გადანყვეტილებას და ახალი იდეებზე იფიქროს.

პროექტის წაკითხვა სთხოვეთ სხვას

მოსამართლის თანაშემწემ, რომელსაც აქამდე მოცემულ პროექტზე არ უმუშავია, შესაძლებელია სასარგებლო ფუნქცია შეასრულოს, რაც გამოიხატება სხვა თვალის მიერ პროექტის

ნაკითხვაში, სარედაქციო ხასიათისა თუ არსებითი მნიშვნელობის მქონე საკითხების კრიტიკაში და ა.შ. თუმცა ეს ფუნქცია შეიძლება იმ თანაშემწემაც შეასრულოს, რომელიც მოსამართლეს პროექტის შექმნასა თუ რედაქტირებაში ეხმარებოდა.

განსხვავებული აზრი

განსხვავებული აზრი სხვადასხვა მიზანს ემსახურება. განსხვავებულმა აზრმა, რომელიც მკვეთრ ან დამრიგებლურ ტონს ატარებს, შესაძლებელია სასამართლოს შემადგენლობის ნევრების გახლეჩა და მათ უხერხულ მდგომარეობაში ჩაყენება გამოიწვიოს; შეარყიოს გადაწყვეტილებისა და, ზოგადად, სასამართლოს, როგორც მართლმსაჯულების განმახორციელებელი ორგანოს, ავტორიტეტი; გამოიწვიოს გაუგებრობა და ა.შ.

დაინეროს თუ არა განსხვავებული აზრი, დამოკიდებულია საქმის ბუნებასა და განხილული საკითხის მნიშვნელობაზე.

სადავო საკითხი მნიშვნელოვანი უნდა იყოს.

განსხვავებული აზრის მოტივაცია უნდა იყოს სამართლის შემდგომი განვითარება და არა – პირადი გრძნობების გამომჟღავნება.

მოსამართლემ, რომელიც მსჯელობს, შეადგინოს თუ არა განსხვავებული აზრი, საკუთარ თავს უნდა ჰკითხოს, გადასწონის თუ არა სავარაუდო დადებითი შედეგი პოტენციურ დანახარჯებს.

თუ მოსამართლე გადაწყვეტს, რომ განსხვავებული აზრის შედგენა სასარგებლო მიზანს მოემსახურება, იგი უნდა შედგეს ფრთხილად და პასუხისმგებლობით.

მოსამართლემ განსხვავებული აზრი სასამართლოს გადაწყვეტილების გაცნობის გარეშე იშვიათად უნდა შეადგინოს. ამასთან, არგუმენტები ორიენტირებული უნდა იყოს ძირითად პრინციპებზე, რამაც განსხვავებული აზრის ავტორის მსჯელობა უნდა განასხვავოს უმრავლესობის მოსაზრებისაგან.

თუმცა ერთია უთანხმოების საკითხების ძლიერად და ეფექტურად ჩამოყალიბება, ხოლო მეორე – კამათში ჩართვა.

გახსოვდეთ, რომ განსხვავებული აზრის მიზანი მხოლოდ უმ-

რავლესობის მოსაზრების ეჭვქვეშ დაყენება არ უნდა იყოს.

ამასთან, პირადი თავდასხმა, შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები და დამრიგებლური ტონი არ უნდა იქნეს გამოყენებული.

დასკვნა

კიდევ ერთხელ აღვნიშნავთ, რომ ეს რეკომენდაციები მომზადდა სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილების შედგენისას გარკვეული დახმარების განევის მიზნით. ისინი იმპერატიული არ არის, მაგრამ ყველა მოსამართლემ უნდა გააცნობიეროს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია მათი გათვალისწინება, რათა სასამართლოს ყოველი გადაწყვეტილება იყოს კარგად დასაბუთებული, ყველასათვის გასაგები და სამართლიანი.

ვიმედოვნებთ, რომ მოსამართლეები და სასამართლოს თანამშრომლები ამ რეკომენდაციებს სასარგებლოდ მიიჩნევენ და ეს გახდება მათი წარმატების ერთ-ერთი საფუძველი. სწორედ ამისთვის მომზადდა ეს კრებული.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო
თბილისი 0110, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №32
ტელ.: (995 32) 985172
www.supremecourt.ge

The Supreme Court of Georgia
32, Br. Zubalashvili str., Tbilisi 0110,
Tel.: (995 32) 985172
www.supremecourt.ge